

ГЛОБАЛНА КРИЗА И РАСКРШЋА САВРЕМЕНЕ НАУКЕ

Сажетак: У прилогу аутор разматра кризу и раскршћа савремене науке, чији су појавни облици – дисциплинарни хаос, доминација неопозитивизма и функционализма, некритичан однос према феномену политичке коректности, инструменталном рационализму и новим облицима ирационализма, идеологије новог светског поретка, идеологизације, злоупотребе и инструментализације резултата научног рада. Насупрот овим тенденцијама у научној пракси аутор излаже критику владајућих теорија и метода, излажући пледоаје за новом интегралном парадигмом, јединством теорије и емпирије, афирмацију мултидисциплинарних и трансдисциплинарних истраживања, као и изградњу нове синтезе филозофије, науке и религије. Остваривање ових интенција аутор сматра предусловом за даљи развој и напредак савремене науке и њену сазнајну и еманципаторску мисију у свету.

Кључне речи: криза савремене науке, епистемолошке контроверзе, парадигма, транснационална истраживања за нову синтезу

*Оно што многоструке анализе пропуштају да кажу
јесте то да је проблем кризе светски и структурални.
(И. Волерстин)*

*Можда је ова планета једина коју имамо
наш једини дом и место наше једине припадности.
А онда ништа није важније од наше одговорности у управљању
коју имамо у односу на ту планету и разноврсност врсте у њој...
Још имамо времена за промене које би овој планети обезбедиле опстанак.
То нам је једини дом који имамо...
(Јустејн Гордер, Замак у Пиринејима,
Геополитика, Београд, 2009, стр. 84)*

*Криза савременог човечанства произилази из чињенице
да оно још увек није довољно човечно...
Потребна нам је планетарна етика одговорности
за одрживи развој, револуција солидарности и глобализација разумевања
и сарадње међу народима.
(Едгар Морен, антрополог)*

*Једна од примарних функција образовања
јесте да човечанство оспособи да преузме
контролу над сопственим развојем.
(Жак Делор)*

I Жаришни синдроми актуелне глобалне кризе

Савремени свет је суочен са глобалном/светском кризом, која има структурни и дугорочни карактер. Она се данас манифестује у форми финансијске кризе, транзиционог хаоса, нараслих социјалних и регионалних неједнакости, и бројних облика сегрегације, противречности и сукоба, културног шока, моралне аномије/панике, сумрака великих идеологија, блокаде излазних стратегија и актера у потрази за алтернативом/обалом спасења.

Неолибералне владајуће елите/псеудоелите, технократске и плутократске оријентације, понашају се као опијене. Споро реагују, као да ће се ова структурна криза сама од себе разрешити. И док озбиљни научници упозоравају да „криза тек долази“, владајуће елите за њено „излечење“ примењују палијативне мере: мало „аспирина“ и „пластичне хирургије“ за тешког болесника!

Свет се налази на Титанику, док његова елита уз помоћ нових свештеника/аналитичара сервира мит о отвореном друштву спектакла. У утроби капиталистичког начина производње/потрошње, начина управљања и живота одвијају се снажни процес метастазе; текстонски поремећаји, који све више драматично уносе хаос у наше животе. Осећамо се као да живимо на гротлу вулкана који само што није оживео пред „социјалним цунамијем“ који прети да својом снагом деструкције девастира/опустоши савремено друштво, његове структуре и институције.

Иако је у последњих 30 година, у време доминације неолибералног модела развоја у свету највише нобелових награда дато економистима, нико од ових лауерата није предвидео садашњу кризу. Напротив, већина од њих својим анализама/ студијама/рецептима реформи – „подмазивали“ су тачкове Великог механизма мегакапитала – убилачког „капитализма катастрофе“, у његовој разулареној експанзији широм света. Помагали су надувавању финансијских и других балона, док они нису почели да прскају и показују да је „цар гол“.

Сада се, бројним персоналним реконструкцијама и новим гимнастицирањем у сфери политичке/медијске манипулације – даље жели прикрити и одложити неопходност суочавања са истином и радикалном потребом напуштања неолибералног модела „капитализма катастрофе“, који је довео до разарања капацитета реалне економије, енормне експлоатације радне снаге, масовне незапослености, сиромаштва, периферизације привреде, друштва и културе, до раста бројних противречности и конфликта у свету.

Савремено друштво живи у знаку хипертехнолошког развоја и социјалног субразвоја. Моћне нове производне снаге НТР „упрегнуте“ су да раде за богату мањину протагониста мегакапитала, чије су транснационалне корпорације, посредством процеса глобализације, објумиле свет, подређујући га својој интересној логици, у чијем средишту је „профит изнад човека“.

И као што је класични тешки индустријализам у свом походу разарао природну средину и множио бројне еколошке и здравствене проблеме, тако се у новим условима асиметричне глобализације и „фашизма потрошње“, чији је

кредо „купујем, дакле постојим“, као и развоја генетичког инжењерства и биотехнолошке револуције све више заострава питање не само квалитета живота, здравља и интегритета личности, већ и питање социјалне солидарности, афирмације вредности планетарне етике и културе мира у савремености.

Човечанство се данас налази на судбоносном раскршћу: или радикална измена владајуће стратегије развоја или даља глобализација кризе, разарање, хаос и нова социјална револуција. Наравно, да постоје све очигледније да се из ове кризе не може изаћи са стратегијом/и средствима – којима је она генерирана. Потребан је радикалан заокрет *ка новом социјалдемократском моделу екосоцијализма*, који ће омогућити спој технолошког напретка друштва са социјалном солидарношћу, са планетарном одговорношћу за одрживи развој, са космичком биоетицом, глобализацијом разумевања и културом мира међу свим народима, врстама у екосистему. У супротном, остајање при неолибералном глобализму, даље ће, на халапљивом интересу мегакапитала и социјалдарвинизму, гурнути свет у хаос и провалију без дна! У нове регионалне и глобалне ратове мањине богатих око ресурса и већине сиромашних за голи опстанак!

II Феноменологија и етиологија кризе савремене науке (дисциплинарни хаос, вредносна неутралност и морална равнодушност интелигенције зла/спецождера)

Ако се у контексту глобалне светске кризе запитамо: шта је са савременом науком, можемо са неспокојом да устврдимо како и ноћ њене кризе предуго траје, испуњена бенгалском ватром тзв. нормалне науке, политичке коректности, медијским триковима/манипулације маса и кловновском игром псеудоелита. Време је да се стога, у овом контексту, упитамо: да ли у болесном друштву има здраве науке? Какво је њено место и улога? Какав је положај интелектуалаца? Зашто је све мање интелектуалаца и научне критике а све више системске интелигенције и протагониста апологије (домаће и белосветске стварности)?

Савремена наука налази се у стању распоућености свог бића и свести. Једна од последица свега тога је криза у развоју самосвести савременог човека. Светом науке данас доминира дисциплинарни хаос, а њени протагонисти су „спецождери“, заробљеници специјалистичке поделе рада; загњурени, као Хегелове „апстрактне животиње“, у своје нише, као пчеле у мреже саћа, као „забрађене Марије“ у свој пут/бразду.

У тако разбијеном, раштрканом свету науке, изгубљен је осећај значаја холистичког приступа. У име ефикасности, инструменталног рационализма позитивистичког ума, постмодернисти су прогнали Хегелово/Марксово начело „Истина је целина“. На делу је авантура специјалистичког ума, чији прегаоци, под заставом методолошког индивидуализма/„национализма“ – изван моћи емпиријског индуктивизма, не признају сазнајну моћ дедукције, синтезе, или оно

што У. Бек назива „методолошки космополитизам“. Таква редукција сложеног научног процеса на пуко емпиријско прикупљање чињеница, без способности за теоријско уопштавање/нову синтезу, доводи до бројних деформација у сазнајном процесу. Отуда треба подсетити да наука претпоставља јединство емпирије и теорије, те да свако нарушавање тог правила има негативне последице у истраживачком процесу.

У савременој науци *доминира квантитативна неопозитивистичка методологија*. Она је особито данас раширена у природним и друштвеним наукама (у форми економетрије у економији и квантрофеније у социологији), али је налазимо и у хуманистичким наукама (психологији и педагогији).

Анализа садржаја бројних магистарских и докторских теза показује/илуструје ову појаву својеврсне идеолатрије методолошког партикуларизма: где, иза бројних квантификација, мерења појава, не постоји адекватна квалитативна интерпретација, тј. синтетичко уопштавање/закључивање о приказаним структурама и тенденцијама о појави која је предмет истраживања. Такве истраживаче морамо подсетити на упозорење Томаса Хакслија: „да они који одбијају да иду даље од чињеница, ретко допиру докле допиру саме чињенице!“ или Поенкара који каже: „да као што кућу не чине стокови цигала на стоваришту, тако ни наука није пуко гомилање чињеница“!

Речју, комплексан научно-истраживачки процес не сме се редуковати само на емпиријски опис чињеница, већ и на теоријску утемељену интерпретацију, од које је могуће градити капиталне синтезе у науци, тј. развијати научно знање о свету и човеку.

Професор Војин Милић, едукујући нас из Социолошког метода, стално и упорно је понављао своје начело: о теоријској заснованости емпиријских истраживања и емпиријској верификацији теоријских принципа/уопштавања у комплексном процесу социолошке праксеологије, изградње и афирмације социолошког позива/професије. Критика вулгарног емпиризма и квантрофренијског методолошког техницизма у савременим друштвеним наукама свакако може бити поучна и за друге области научног сазнања, а пре свега свет хуманистичких наука (филозофију, психологију, педагогију...). Оне су данас, под опсеном аналитичког ума, изгубиле смисао/сензибилност за „људски коефицијент“ и квалитативну анализу савремених друштвених појава. У контексту размрвљеног рада у науци, у мрежи друштвених процеса и односа, оне као да не виде човека, немају разумевање да човек није само израз ансамбла друштвених односа, већ и антрополошки тоталитет, неизмерених, неслућених могућности. Човек је „жарач прометејске ватре“ перманентне побуне против свих окова свакодневног живота, изнова способан за нове облике стваралаштва, подвижништва и самоослобођења. Стога истраживање истине о њему захтева комплементаран приступ, уз употребу различитих метода и методологија; социолошку имагинацију да се одгонетне његова друштвена природа, али и филозофско-антрополошки приступ да се изрази његова загонетна суштина, тог највећег „чуда природе“ које се влада не само рационално већ и ирационално;

које ствара и дела и по мери патње и лепоте; које верује у моћ науке, али и митове и утопијску наду да свет може бити бољи, богатији и праведнији, а људи равноправни, слободни и срећни, те да је вредносе борити за такве идеале. Стога човек није само оно што јесте већ и биће могућности. Будућност за њега није само хоризонт који треба досећи, већ инхерентни енергетски „принцип наде“, који су песници изразили слоганом: „Верујем, дакле бићу“!

У праву је био Ерих Фром када, у својој студији *Човек за себе*, тврди: „Човеков је главни задатак у животу да себе као личност роди, да постане оно што потенцијално јесте“. Или Ернест Блох, када дефинише човека као носиоца принципа наде, вечно будног сневача, који стваралаштвом и акцијом проширује хоризонте своје слободе и остварује своје снове. Стога је велика обавеза савремене науке, образовања и васпитања да младу генерацију наоружају новим сазнањима; и то не само репродуктивним, већ и креативно-иновативним. Да их подстичу да врате веру у неимарски дух слободе. Да схвате да њихова судбина и срећа не леже у дугом опортунистичком „маршу кроз институције“, те да свака генерација има право на побуну против сваког облика тоталитаризма и репресије; на свој „јуриш на небо“. Да њен спас и будућност лежи у борби и стваралаштву којим једино може да оствари самоослобођење и измени свој садашњи положај и перспективу. Јер, „стварати значи одупрети се, одупрети се значи стварати“ (Хесел).

III О улози интелигенције и позиву интелектуалаца у савремености

Ако је 20. век био век интелектуалаца (Сартра, Камија, Расела и других), наше је време доба системске интелигенције, технократа, људи инструменталног и естрадног ума, „друштва спектакла“. У савременом друштву данас доминира специјалистичка подела рада. Један од услова функционалне организације савременог друштва јесте професионализација рада, стручно сервирање бројних делатности, како би глобални систем ефикасно функционисао, било на националном или супранационалном плану, тј. глобалног светског система. Светска подела рада, заснована на тековинама научно-технолошке револуције и крупном капиталу – доминантно детерминише савремену професионалну и класно-слојну структуру, као и односе моћи у њима. У овом контексту капитализам је у свом развоју утицао на развој образовања и професионалну репродукцију радне снаге. У његовим погонима (привредним и ванпривредним делатностима) у савремености почињу све више да доминирају слојеви/групе научно-техничке, правно-економске, менаџерске, политиколошке и медијске професије. Преовладавају састави тзв. системске интелигенције, која помаже репродукцији и очувању владајућег система. Такав је случај не само у земљама светског центра, већ и у земљама у транзицији, на ободу/периферији капитализма. Њима је наметнут неолиберални модел зависне модернизације, кроз низ

реформи по рецептима ММФ и Светске банке. Као последица свега тога у овим земљама је извршена деиндустријализација, деструкција бића радничке класе, девастирани су капацитети сектора реалне економије, а подстакнут процес формирања компрадорске буржоазије и зависне системске интелигенције. У овим земљама, ако погледамо пример Балканана универзитетима, данас доминира производња следећих профила кадрова: економисти, правници, менаџери, политиколози и медијолози/журналисти и носиоци безбедоносних функција. Они су системска потреба настајућег, високо подељеног и конфликтног, капиталистичког друштва, у зони светске периферије.

На универзитетима у земљама у транзицији марксистичку доктрину заменила је неолиберална доктрина тржишног фундаментализма. То је нова идеологија и „наука свих наука“ редуцирана на неколико принципа капиталистичког програма развоја друштва (приватизација, либерализација, дерегулација, демократизација). За тај модел друштва школују се кадрови – експертско-технократске оријентације: ефикасни техничари свих врста и социјални инжењери који опслужују капиталистички начин производње и шире његову мисију/експанзију на нове геопросторе. Оваквим кадровима није потребно опште, а посебно општехуманистичко образовање (знање из филозофије, социологије, националне историје и културе) већ уско специјалистичко знање ради ефикасног сервисирања функција настајућег новог система.

На овој реалној основи, нове капиталистичке поделе рада, врши се реформа високошколског система образовања у нас. Без обзира на то како се она назива (болоњски пројекат/процес или...), циљ је стварати уске специјалисте за разне врсте послова/делатности у друштву. Ефикасне, „слатке роботе“ за краткорочну употребу у мекдонализованом друштву. Такав систем образовања је атомизиран, парцијализован и високо технологизиран. У њему је васпитно-културна функција потиснута, одгурнута од система образовања. Под фирмом дезидеологизације и вредносне неутралности, данас су образовање и науке снажно идеологизовани али сада са другим предзнаком, идеологијом неолиберализма, која ствара модел социјалдарвинистичког друштва, у коме се нови „гладијатори“ и „тржишни бандити“, у име бога Мамона, боре за профит и превласт.

У таквим реколонизованим зависним друштвима не постоје аутентичне елите, већ се оне регрутују све више под притиском страног фактора (ММФ, Светске банке, ТНЦ, НАТО и других центара моћи). Тако се стварају псеудоелите, марионетске гарнитуре власти. До јуче, претежно репродуковане из политичко-партијских номенклатура, а данас и убудуће – из редова експерата/технократа (бивших саветника) из међународних институција (банака или НАТО алијансе).

Суштина овакве зависне селекције елита је да се преко њих обезбеди контрола друштава и утиче на правац његовог развоја. Отуда један од проблема друштава у транзицији свакако је непостојање националне свесне буржоазије и аутентичне политичке елите, већ те функције обављају ешалони компрадорске

буржоазije и системске интелигенције, која је вредности колонијалне културе зависности – пригрлила као своју нову културну оријентацију и поглед на свет.

У савременом социјално-политичком контексту и духовној ситуацији велика је и одговорна улога *универзитета данас*. Но, да би он одиграо ову мисију, најпре је неопходно изнова рехабилитовати саму идеју о Универзитету, „његов изворни дух“ (К. Јасперс).¹

Од каквог је значаја универзитет као академска заједница, у животу једне нације најбоље говори студија *Идеја универзитета* Карла Јасперса, немачког филозофа, који је само годину дана после слома Хитлерове Немачке, између осталог, писао о *потреби обнове универзитета у Немачкој*, његовом повратку на велике традиције. Притом, Јасперс, прави јасну динстинкцију наспрам националсоцијалистичке идеологије, отворено истичући да је Немачка домовина великих умова Канта, Гетеа, Лесинга, те да је он веран таквој отаџбини, подвлачећи „Ми нећемо да живимо из онога Не реченог рђавоме, него из онога Да реченог добре, из дубине наше истинске прошлости која нас носи. *Треба сада да поново изградимо универзитет*. Та заједница мора имати за вођство непролазни идеју универзитета, који истовремено и уједно служи истраживању и настави, који захтева слободу учења, која одбацује пуки школски погон и специјализације које се затварају у себе, која, напротив, развија јединство наука у живој комуникацији и духовној борби“.²

Јасперс, свој пледоаје, поентира речима: „*Духовно је то и данас понајпре наша једина шанса...* Дакле, обнова универзитета налази се под претпоставкама: политичке и привредне немоћи наше земље, положаја ‘*vaevictis*’ – претапање нашег бића услед дванаестогодишње невоље и срамоте – задатка нас који смо још, расути, преживели и који се смештамо на развалинама – шансе нашег духовног стварања – захтева идеје универзитета“.³

Морам са нелагодом направити упоређење наше духовне ситуације данас, са оном у којој се нашао Јасперс – када је писао (1946) о *потреби обнове идеје универзитета*. Немачка је била, не само, војнички поражена већ и привредно уништена, политички маргинализована и окупирана земља. Спас се морао потражити у себи самима. У ономе што је највредније из историје националне културе. У обнови мисије универзитета као светионика знања, средишта културе и духовности.

Чини ми се, да наш излаз из кризе, није толико повезан са овом или оном инвестицијом са стране (коју ће донети стратешки партнер или „ера са онога света“), већ се налази у потрази за правим местом универзитета, науке и културе и њиховој улози у моралној и духовној обнови српског народа и друштва Србије. Без њих, остаћемо слепи код очију и још дуго ћемо тумарати као слуге по туђим двориштима, у Европи и свету, у прошњи, како бисмо отплаћивали старе дугове и задуживали се новим, неодговорно задужујући будуће генерације.

¹ К. Јасперс, *Идеја универзитета*, Плато, Београд, 2003, стр. 9.

² Исто, стр. 171.

³ Исто, стр. 172.

Обнова и развој универзитета данас у Србији судбоносно је питање нашег духовног живота и националног препорода. Неопходно је помоћи универзитету да се врати својим најбољим традицијама: да као аутономна заједница истраживача и студената који трагају за истином, буде слободно место на којем „друштво и држава омогућују да се развија најјаснија свест доба“. Пут ка таквом Универзитету захтева дубоку реформу његове организације, модернизацију његових функција (образовне, научне и културне), али и квалитетну селекцију кадрова како би он постао високо професионална компетентна и одговорна институција. Такав Универзитет не би био пуки збир раштрканих факултета, већ интегрисана целина, јединство свих наука и позива. Он би изнова имао снаге да продукује не само стручњаке за текуће потребе, већ и интелектуалце са ширим погледом/развијеном самосвешћу о свом добу и мисијама (индивидуа и колективних актера). Они би представљали критичку свест свог народа и допринели би афирмацији самих универзитета, наших средина и нације као целине.

Интелектуалце, за разлику од интелигенције, краси *целовита критичка свест* о свом добу, народу и способност алтернативног мишљења, у трагању за оним што нам ваља чинити у овим временима транзиције и неспокоја. Да би остварио авангарду улогу/мисију савремени универзитет и његова критичка интелигенција, морају бити – по идејама, етици позива, слободарству и патриотизму, макар један корак испред свог народа, средине у којој делује. То је услов да буде не само узор, већ и предводник у преломним тренуцима развоја не само науке, већ друштва, и живота своје нације. Нажалост, у нас је стање такво, да је и Универзитет и САНУ, још увек део декора политичких елита, а не аутономна снага истине, прегалаштва, савести и части свог народа и човечанства. Такву улогу/мисију кроз историју нашег народа играли су славни научници: Пупин, Тесла, Миланковић, који су својим стваралаштвом широм света пронели име Србије, афирмишући Даничићеву лозинку: „За отаџбину се може гинути на сваком послу, а не само на бојном пољу“.

Најсериознији ствараоци из света науке – суочени са актуелном глобалном кризом у онтологији савременог света и кризом саме науке – данас чине покушај, да се кроз откриће нових парадигми и изградњу нове стратегије развоја науке – изађе из стања кризе. Највећи умови у филозофији и науци тај пут и преокрет управо траже у напору за заснивању интегралне филозофско-научне парадигме као и развоју облика мултидисциплинарне сарадње између наука и тежњи ка афирмацији *трансдисциплинарног приступа*. Оваква тежња, формулисана је не само Рицеровом пледоајеу о интегралној парадигми, већ и у Волерестиновом ставу – о потреби отварања друштвених наука према резултатима природних, техничких и медицинских наука. Сви ови напори на фону су покушаја изласка из кризе.

Насупрот авантуризму разуларених партикуларних идентитета у свету науке, неопходни су различити видови сарадње истраживача различитих профила да бисмо схватили наше глобално доба, и његове сложене мене, да бисмо пружили целовит одговор на питање: шта је са човеком и светом и куда и како даље?

За излазак из актуелне кризе и изграђивање целовитог пројекта друштвеног развоја и формулисања алтернативних стратегија развоја, велику одговорност имају наука и универзитет. Да би они одговорили тој улози, неопходно је да најпре, ови најзначајнији погони савременог друштва, који негују његов капитални ресурс, претрпе радикалну реформу. А то значи да они морају применити најстроже научне критеријуме у модернизацији сопственог рада. Једном речи, *универзитет и научно-истраживачке установе морају доживети радикалну транзицију*, трансформацијом основних својих функција (наставно-образовне, научно-истраживачке и културолошке). Универзитет као најсензибилнији део друштвене структуре и динамике, мора да одговори изазовима глобализације. Он мора бити захваћен процесима информатизације, интернационализације, индивидуализације. У условима парадигме информационог друштвеног развоја и стварања „умреженог друштва“ (М. Кастелс), универзитет мора предњачити и реформисањем својих основних функција, наставних планова и програма, организације рада, субкултуре, кадрова; представљати узор другим организацијама и институцијама у друштву. Постајући елитни део реформских снага, универзитет мора да предњачи креирањем нових знања и концепата развоја; изграђивањем нових образовних профила стручњака и научника потребних савременој подели рада, али и модерном демократском друштву у изградњи.

*
* *

На новим је генерацијама научних посленика да обнове и изграде нови *Универзитет*, који ће бити дубоко усидрен у културу свог народа, али и високо умрежен у погоне светске науке и академске заједнице. Који ће снагом свог стваралаштва јачати национални иновациони капацитет, тј. поседовати иновативну способност да новим истинама, достигнућима у образовању и науци, допринесе развоју/наплетку друштва, глобализацији разумевања и солидарности у савременом свету. Само такав универзитет може бити генератор истинског препорода нашег народа, привреде, друштва и културе. Протагонист напретка и средиште духовности, очувања националног идентитета, снажан резервар истинске елите (привредне, политичке и културне) у друштву.

Литература

- Дал, Р. (1999). *Демократија и њени критичари*. Подгорица: ЦИД.
- Вебер, М. (1998). *Духовни рад као позив*. Предговор Рејмона Арона. Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића
- Видојевић, З. (2005). *Шта је култура мира?* (Зборник: Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана), Институт за социологију, Филозофски факултет Ниш, Ниш.

- Видојевић, З. (2010). *Залазак демократије*. Београд: Албатрос плус.
- Лајпхарт, А. (2003). *Модели демократије*. Подгорица: ЦИД.
- Мајор, Ф. (1991). *Сутра је увек касно*. Београд: Југословенска ревија.
- Shantal, М. (2005). *The democratic paradox*. Версо: London –New York.
- Стевановић, Б. (2006). Култура мира и политичка култура: међуодноси и интерференције, у: *Култура мира – појам и функције*. Ниш: Филозофски факултет.
- Цацић, П. (1996). *Ното balcanicus, ното heroicus*. Београд: Завод за уџбенике.

Ljubiša R. Mitrović

THE GLOBAL CRISIS AND CROSSROADS OF MODERN SCIENCE

Summary: In this article, the author discusses the crisis and crossroads of modern science, whose manifestations are – disciplined chaos, the dominance of neo and functionalism, uncritical attitude towards the phenomenon of political correctness, instrumental rationalism and new forms of irrationalism, the ideology of the new world order, ideologisation, abuse and instrumentation of scientific results operation. As the contrast to these tendencies in scientific practice, the author criticizes the ruling theory and methods, exposing the plea for a new integrated paradigm, the unity of theory and empiricism, promoting multidisciplinary and trans-disciplinary research, as well as the construction of a new synthesis of philosophy, science and religion. The realization of these intentions of the author considered a precondition for the further development of modern science and its cognitive and emancipatory mission in the world.